

foto's Henk E. Groenewoud

Geen twijfel: groen doet goed! Verslag van het symposium 'Natuur als Kuur'

Het thema 'groen en gezondheid' leeft. Dat was al duidelijk toen er vóór de start meer aanmeldingen waren dan beschikbare plaatsen voor het symposium 'Natuur als Kuur'. Dit werd op 29 september in kasteel Groeneveld gehouden om kennis uit wetenschap en praktijk uit te wisselen.

— HENK E. GROENEWOUD EN ALBERTHE PAPMA (MINISTERIE VAN LNV)

In zijn welkomstwoord begon **IVN-directeur Jelle de Jong** bij de vroegste mensen, die ontstonden in een wereld vol natuur. Het was geen vraag of natuur goed was, want de mens bestond dankzij de natuur. Ergens in de geschiedenis hebben wij ons losgemaakt en buiten de natuur geplaatst. Nu zijn we zo ver ontwikkeld dat we er aan herinnerd moeten worden dat er zoiets bestaat als natuur. "We zoeken zelfs bewijzen om onszelf ervan te overtuigen dat natuur goed voor ons is", aldus De Jong.

Natuur is goed: de wetenschap en de praktijk
Dat natuur goed is, toonde **Agnes van den Berg, omgevingspsycholoog en universitair hoofd-docent aan de WUR**. Ze startte met de vraag: "Wie heeft het gevoel dat hij tot rust komt in de natuur en dat natuur goed doet?" Nagenoeg alle handen gingen omhoog. "En wie gelooft

dat er voldoende wetenschappelijk bewijs is dat natuur goed is voor de gezondheid?" Slechts een enkele hand ging omhoog. We voelen allemaal intuïtief aan dat natuur goed is, maar zodra het gaat om de wetenschappelijke onderbouwing slaat de twijfel toe. In een aansprekende presentatie liet Van den Berg zien dat die twijfel niet meer nodig is. Kern van haar verhaal waren de resultaten van het vijfjarige onderzoeksprogramma 'Vitamine G' van het NIVEL en Wageningen UR. Groen doet goed, zo staat nu onomstotelijk vast. Het voornaamste mechanisme is stressreductie. Saillant detail: zelfs het kijken naar natuurfoto's of natuurfilms heeft al een rustgevende werking. Daarnaast blijkt groen in stedelijke gebieden bevorderlijk voor de sociale cohesie. Tegen de verwachting in blijkt beweging geen verklaring te geven voor de gevonden gezondheidseffecten. Over

de bijdrage van de luchtzuiverende werking van groen aan de gezondheidseffecten bestaat nog veel onduidelijkheid.

Wetenschappelijk bewijs geleverd dus, maar hoe werkt dit nu in de praktijk? **Anne Marie Gout, procesmanager Gezondheidsbevordering van de GGD Utrecht**, beschreef hoe samenwerking tussen verschillende partijen essentieel is om meer (groene) kwaliteit in woonwijken te realiseren. Samen met de Utrechtse dienst Stadsontwikkeling werkt zij aan gezonde wijken die vanzelf uitnodigen tot een gezonde levensstijl (zie kader). Volgens Gout waren er meerdere factoren die de projecten succesvol maakten, waaronder accepteren dat de verantwoordelijkheid bij de ruimtelijke ordening ligt, begrip voor elkaars positie en het vertalen van elkaars kennis in elkaars taal.

Hans van Beek, directeur van Atelier PRO, vertelde hoe zijn ontwerp voor het Meander Ziekenhuis in Amersfoort er op is gericht om het aantal ziekenhuisdagen en het medicijngebruik te verminderen (zie www.atelierpro.nl > Nieuws > 22-12-2008). Niet zozeer uit financiële overwegingen, maar ingegeven door zorg voor de patiënt. Uitgangspunt is dat een groene en toegankelijke omgeving het herstel bevordert. Daarom is het ziekenhuis ontworpen in een parkachtige, bijna arcadische omgeving met accentuering van de oorspronkelijke landschap-

selementen. Binnen is de inrichting georiënteerd op het uitzicht, en worden patiënten, bezoekers en ziekenhuispersoneel uitgenodigd tot het maken van wandelingetjes.

Ten slotte was er aandacht voor een bijzonder burgerinitiatief: **Arno Vlooswijk van de campagne 'Trees for Grannies'** wil voor ouderen in zorginstellingen meer 'groen op pantoffelafstand' creëren (zie kader). Groen is immers verkoelend en nodigt uit tot sociaal contact.

Dankzij het gemêleerde gezelschap werd het symposium een interessante ontmoeting tussen wetenschap, beleid en de praktijk. Drie kwesties werden gezamenlijk op 'de agenda' geplaatst. Allereerst: hoe werkt de beleving van groen precies op de gezondheid? Als we dat weten, is het wellicht mogelijk om met groene gezondheidsadviezen te komen, of met gezonde groenontwerpen. Ten tweede: Wie neemt het initiatief om het onderwerp 'groen en gezondheid' een stap verder te brengen? De onderzoeksweld en verschillende GGD's trekken er hard aan, en ook vanuit de natuursector wordt het thema voortdurend geagendeerd. Toch lijkt het nog een flinke klus om grootschaliger interesse vanuit de gezondheidssector te wekken. Namens het ministerie van LNV gaf Barto Piersma, aan zich samen met zijn collega's bij VROM en VWS in te willen blijven zetten voor de versterking van de relatie tussen groen en welzijn.

En als laatste nodigde **John van den Berg van Staatsbosbeheer** ter plekke initiatiefnemers uit om samen met Staatsbosbeheer te werken aan praktijkvoorbeelden voor Groen en Gezondheid. "Wie een goed idee wil uitproberen kan contact opnemen. Wij staan klaar om mee te denken en experimenteerruimte te bieden." Een uitnodiging ook aan de lezers van het Vakblad. Met name voor wie kansen ziet voor nieuwe coalities, nieuwe doelgroepen of nieuwe producten. Want niets toont het maatschappelijk nut van groen zo duidelijk als succesvolle praktijkvoorbeelden. ♦

*Henk E. Groenewoud is senior beleidsmedewerker bij team Biodiversiteit, directie Natuur, Landschap en Platteland van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.
h.e.groenewoud@minlnv.nl.*

*Alberthe Papma is senior beleidsmedewerker bij team Groene Ruimte, directie Natuur, Landschap en Platteland van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.
a.papma@minlnv.nl*

Meer informatie:

Alterra, 2009: 'Groen is gezond'. Belangrijkste conclusies uit het vitamine G onderzoeksprogramma. Te downloaden via www.agnesvandenbergh.nl

Praktijkvoorbeeld groene woonkwaliteit in Utrecht:

De nieuwe Utrechtse wijk Rijnenburg krijgt een fijnmazig netwerk voor wandelen en fietsen. Ook wordt aandacht besteed aan ruimte voor spelen en recreëren met groen en water. In de krachtwijk Overvecht werken gemeente, GGD en Staatsbosbeheer samen aan de herstructurering van het Noorderpark, met wandel- en fietsverbindingen en een beweegpark bij een zorghuis.

Praktijkvoorbeeld 'Trees for Grannies'

In dit project wordt de match gemaakt tussen zorginstellingen, gemeenten en lokale partijen (bijvoorbeeld hoveniers) die bereid zijn de handen uit de mouwen te steken. Het wordt ondersteund door GreenWish, de organisatie die als intermediair helpt dit soort kleinschalige groene initiatieven te vertalen van vruchtbaar idee naar concreet project. Het blijkt voor een burger nog knap lastig te zijn om een waardevol maatschappelijk initiatief tot uitvoering te (laten) brengen. Gemeenten verwijzen vaak naar de zorginstelling als eigenaar van het perceel. En de instellingen verwijzen op hun beurt weer naar de gemeente die immers de taak heeft te zorgen voor een gezonde en groene openbare ruimte. Zie ook www.bomenvoorbejaarden.nl

